

Elżbieta Osewska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Wydział Studiów nad Rodziną

ZNACZENIE SZKÓŁ KATOLICKICH DLA FORMACJI KATOLIKÓW W ANGLII I WALII

Współczesna szkoła katolicka zdecydowanie różni się od jej XIX-wiecznego modelu. Szkoła katolicka staje się bardziej dynamiczna, otwarta, ekumeniczna, urzeczywistniająca swoją misję w odpowiedzi na wyzwania XXI wieku. O ile jednak w Polsce szkoły katolickie stanowią niewielki procent wszystkich instytucji oświatowych, o tyle na terenie Anglii i Walii szkoły wyznaniowe mają większe znaczenie. Kraje anglojęzyczne, a szczególnie Wielka Brytania i Irlandia, zaczęły cieszyć się dużym zainteresowaniem Polaków, zwłaszcza po otwarciu rynków pracy. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej nastąpiła wyraźna zmiana w tendencjach migracyjnych Polaków. Wybierali oni przede wszystkim Wielką Brytanię, Niemcy i Irlandię, natomiast zmalało wcześniejsze zainteresowanie Stanami Zjednoczonymi Ameryki i Włochami. Opisywana zmiana wpłynęła także w znaczący sposób na profil polskiego migranta. Statystycznie częściej migranci udający się do Niemiec i Włoch są starsi i słabiej wykształceni niż osoby udające się do Wielkiej Brytanii i Irlandii. Nastąpił również znaczący wzrost odsetka migrantów mających dyplom wyższej uczelni¹. Dokonując pewnego uogólnienia, można stwierdzić, iż do Wielkiej Brytanii i Irlandii udają się częściej osoby młodsze, wykształcone, ze znajomością języka obcego, które wchodzą w struktury społeczne i zawodowe, podejmują w tych krajach na nowo próbę organizacji gospodarstwa domowego

¹ Por. I. Grabowska-Lusińska, M. Okólski, *Migracja z Polski po 1 maja 2004 r.: jej intensywność i kierunki oraz alokacja migrantów na rynkach pracy krajów Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 44–77.

i życia rodzinnego, np. ostatnie dane wskazują, iż w Anglii w 2010 roku urodziło się około 20 tysięcy Polaków².

W związku z tym szkoła katolicka na terenie Wielkiej Brytanii nabiera dużego znaczenia nie tylko jako miejsce kształcenia, ale również jako miejsce formacji młodego pokolenia katolików, zarówno Anglików, jak i Polaków. W celu lepszego zrozumienia organizacji i funkcjonowania szkoły katolickiej na Wyspach Brytyjskich potrzebne jest uwzględnienie jej kontekstu społecznego i religijnego. Ze względu na odmienność systemu edukacyjnego w Anglii i Walii od systemów edukacyjnych Szkocji i Irlandii Północnej, niniejsze ujęcie zostanie ograniczone do terenu Anglii i Walii, gdzie od XIX wieku obok pluralizmu klasowego zaistniał również pluralizm etniczny, kulturowy i religijny. W konsekwencji Anglia, która przez wieki dbała o dominację Kościoła narodowego, niszcząc i prześladując Kościół rzymskokatolicki, stała się wieloreligijna, przyjmując nowe zasady i wskazania względem szkolnictwa wyznaniowego.

PLURALIZM KULTUROWY I RELIGIJNY

Napływ przedstawicieli różnych grup religijnych z Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej (głównie dawnych kolonii brytyjskich) spowodował, iż pluralizm religijny stał się codziennością w miastach Anglii i Walii³. Przybywająca ludność przywoziła ze sobą swoje kultury, tradycje, zwyczaje, religie, języki, starając się adaptować je do warunków angielskich. Trwający równocześnie intensywny proces sekularyzacji społeczeństwa angielskiego doprowadził do dramatycznej zmiany sytuacji religijnej. Ze społeczeństwa chrześcijańskiego Anglia i Walia stały się w XX wieku społeczeństwem multireligijnym, pozwalającym na funkcjonowanie nie tylko religiom, ale wszelkiego rodzaju grupom, ruchom, a także sektom. Dostępne dane zebrane przez Office for National Statistics w 2001 roku⁴ wskazują, iż 71,8 proc. mieszkańców Wysp Brytyjskich uznaje się za chrześcijan należących do Kościołów: anglikańskiego, prezbiteriańskiego, rzymskokatolickiego, szkockiego i innych. Drugą grupę – 15,1 proc. stanowią ludzie, którzy nie należą do Kościoła lub organizacji religijnej. Natomiast 5 proc. to wyznawcy innych religii, wśród których największą grupę stanowią muzułmanie – 51,8 proc., wyznawcy hinduizmu – 18,3 proc., sikhowie – 11 proc., Żydzi – 8,7 proc., buddyści – 4,9 proc., pozostałe grupy – 5,2 proc.. Prawie 70 proc. wszystkich dorosłych mieszkańców Wielkiej Brytanii utożsamia się z Kościołem anglikańskim, chociaż większość z nich nie praktykuje regularnie, a niektórzy byli w kościele zaledwie kilka razy w życiu⁵.

² Zob. *Polki wolą rodić dzieci za granicą*, w: <http://www.naszswiat.net/wiadomoci/polska/3099-polki-wol-rodzi-dzieci-za-granic.html> (dostęp: 28 IX 2011).

³ Por. G. Davie, *Religion in Britain since 1945. Believing without belonging*, Oxford 1994, s. 24–28; R. Musman, D. Adrian-Vallance, *Britain Today*, Harlow 1996, s. 27–33.

⁴ Por. *Religious Population*, w: <http://www.statistics.gov.uk/cci/nugget.asp?id=954> (dostęp: 28 IX 2011).

⁵ Por. P. Bromhead, *Life in Modern Britain*, Harlow 1998, s. 158; D. McDowall, *Britain in Close-Up*, Edinburgh 1993, s. 175–177; A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2004, s. 570.

Ponieważ ostatni narodowy spis powszechny uwzględniający kwestię przynależności religijnej przeprowadzono w 1851 roku, a późniejsze spisy powszechne prowadzone na terenie Wielkiej Brytanii nie uwzględniały religijności mieszkańców, trudno przedstawić dokładny obraz liczebności członków poszczególnych Kościołów i religii. Dostępne dane pochodzą jedynie z raportów poszczególnych grup wyznaniowych. Dane z przełomu lat 1999 i 2000 z „European Values Studies” przedstawione przez Grace Davie potwierdzają, iż 71,6 proc. mieszkańców Wielkiej Brytanii nadal wierzy w Boga lub wyższy byt, zaś 58,3 proc. w życie po śmierci, 55,8 proc. w istnienie nieba, a tylko 35,3 proc. w istnienie piekła. Jednak deklaracja wielu Anglików o wierze w Boga nie znajduje odbicia w uczestnictwie w nabożeństwach. Badania socjologiczne potwierdzają, że na terenie Anglii i Walii religijność jest powiązana z takimi kategoriami, jak: wiek, płeć, przynależność klasowa i miejsce zamieszkania⁶. Ludzie starsi są na ogół bardziej religijni niż młodszy. Młodzi ludzie najliczniej uczestniczą w praktykach religijnych do piętnastego roku życia, później zainteresowanie Kościołem spada aż do około czterdziestu lat, kiedy pojawia się nowa fala pobożności, wzrastająca wraz z wiekiem. Kobiety częściej niż mężczyźni należą do grup i organizacji religijnych⁷. Ludzie bogatsi liczniej niż ludzie ubożsi biorą udział w praktykach religijnych i deklarują, że są wierzący. Kościół anglikański bywa nazywany „Partią Konserwatywną przy modlitwie”, gdyż znaczna część jego członków to konserwatyści⁸. Natomiast katolicy znacznie częściej pochodzą z klasy robotniczej i średniej, co wiąże się także z faktem, że pozostają często dziećmi migrantów.

Wprawdzie religijność związana z tradycyjnymi Kościołami na terenie Anglii i Walii słabnie, jednak nie można tego zjawiska oceniać bardzo jednoznacznie, gdyż kondycja religii na tym terenie jest znacznie bardziej złożona, niż sądzą zwolennicy tezy o sekularyzacji. Religia i duchowość nadal odgrywają znaczną rolę w życiu Anglików, nawet jeśli nie decydują się oni uczestniczyć w praktykach religijnych organizowanych przez Kościoły⁹. Zdaniem Grace Davie należy raczej mówić o rosnącym zjawisku „believing without belonging” (wiera bez przynależności). Mieszkańcy Anglii nadal wierzą w Boga lub istotę wyższą, ale rozwijają swoją religijność poza formalnymi instytucjami religijnymi. Jednak, kiedy słabnie przynależność do Kościołów uznających dogmat trynitarny, rośnie znaczenie innych religii i nowych ruchów religijnych. Religijność w świecie ponowoczesnym można ocenić jako funkcję zachodzących w nim gwałtownych zmian, niestabilności i zróżnicowania. Tradycyjne religie wyraźnie słabną, ale religia zachowuje swoją siłę, bowiem daje wielu ludziom odpowiedź na trudne pytania o istotę i sens życia, wobec których racjonalizm jest bezradny.

⁶ Por. A. Giddens, *Socjologia*, s. 572, 573.

⁷ Por. G. Davie, *Religion in Britain...*, s. 117–138.

⁸ Por. J. O'Driscoll, *Britain*, Oxford 1997, s. 123.

⁹ Por. A. Giddens, *Socjologia*, s. 575.

SYTUACJA KATOLIKÓW

Długotrwałe prześladowania i dyskryminacja katolików odwołujących się do papieża sprawiły, iż tylko około jedna czwarta współczesnych katolików Anglii i Walii to potomkowie rodzin, które przetrwały prześladowania¹⁰. Najczęściej to następne pokolenia znanych rodzin szlacheckich i członkowie arystokracji, którzy razem ze swoimi poddanymi przyjmowali katolicyzm¹¹. Drugą znaczącą grupę współczesnych katolików stanowią konwertyci i potomkowie konwertytów. W latach 1900–1960 około 740 tysięcy ludzi dorosłych przeszło na katolicyzm z innych Kościołów¹². Na ten proces znaczący wpływ miała działalność kardynała Johna Henry’ego Newmana i zainicjowany przez niego ruch odnowy religijnej¹³. Trzecią znaczącą grupę stanowią imigranci z Irlandii, którzy w znaczący sposób przyczynili się do odnowy Kościoła rzymskokatolickiego¹⁴. Ostatnia fala polskiej migracji, zwłaszcza do Anglii, spowodowała zaistnienie nowej sytuacji. Dane z 2006 roku wskazują, iż liczba katolików uczestniczących regularnie w niedzielnych Mszach św. przekroczyła liczbę praktykujących regularnie członków Kościoła anglikańskiego. Powyższe zestawienia wskazują, iż katolicy na terenie Anglii i Walii stanowią bardzo zróżnicowaną grupę zarówno społecznie, kulturowo, jak i etnicznie. Utrudnia to działania katechetyczne, edukacyjne i pastoralne Kościoła rzymskokatolickiego, zwłaszcza że część katolików słabo posługuje się językiem angielskim¹⁵.

W Kościele rzymskokatolickim w Anglii i Walii przez długi czas znaczącą rolę odgrywali migranci z Irlandii¹⁶, gdyż katolicy angielscy i walijscy stanowili niewielkie grupy rozproszone po wsiach głównie z obawy przed prześladowaniami. Jednak zainicjowany w 1833 roku Oxford Movement (Ruch Oksfordzki) zmieniał powyższą sytuację. Ruch Oksfordzki dążył do odnowienia przedreformacyjnych wartości chrześcijaństwa, wzmacniając tendencje istniejące w obrębie skrzydła Kościoła anglikańskiego High Church, które podkreślało, iż Kościół nie jest strukturą

¹⁰ Por. M.P. Hornsby-Smith, *Roman Catholics in England: Studies in Social Structure since the Second World War*, Cambridge 1987, s. 23, 24.

¹¹ Por. T.H. McLaughlin, J. O’Keefe, B. O’Keefe, *Setting the Scene: Current Realities and Historical Perspectives*, w: *The Contemporary Catholic School. Context, Identity and Diversity*, London–Washington 1996, s. 2.

¹² Por. M.P. Hornsby-Smith, *Roman Catholics in England...*, s. 23.

¹³ Por. R. Aubert, P.E. Crunican, J. Tracy Ellis, F.B. Pike, J. Bruls, J. Hajjar, *Historia Kościoła*, t. 5: *1848 do czasów współczesnych*, Warszawa 1985, s. 155–161.

¹⁴ Por. T.H. McLaughlin, J. O’Keefe, B. O’Keefe, *Setting the Scene...*, s. 1, 2.

¹⁵ Znana gazeta katolicka „The Tablet” przeznaczyła stronę na wiadomości z Polski, ale niestety na razie opisywane w języku angielskim. Można to uznać za próbę włączenia katolików pochodzących z Polski we wspólnotę anglojęzyczną Kościoła katolickiego. Duże obawy hierarchii Anglii i Walii wywołuje bowiem odseparowywanie się grup polskich, które raczej pozostają w swoim gronie, uczestniczą we Mszach św. w języku polskim i ograniczają się do kontaktów z polskojęzycznymi duszpasterzami.

¹⁶ Por. P. Bromhead, *Life in Modern...*, s. 157.

państwa, lecz wywodzi się z instytucji ustanowionej bezpośrednio przez Jezusa Chrystusa. Dlatego zalecało szacunek wobec dziedzictwa Kościoła w największym możliwym stopniu, a zwłaszcza wobec ustanowionych w nim sakramentów¹⁷.

Znaczącą postacią odradzającej się edukacji był arcybiskup Henry Edward Manning¹⁸, który jako propagator działalności filantropijnej i społecznej Kościoła zyskał uznanie Komisji Królewskiej do spraw szkolnictwa, a dzięki temu przyczynił się do przygotowania w 1891 roku *Free Education Act*, który przyznawał ulgi szkołom katolickim¹⁹ i przyczynił się do rozwoju szkolnictwa kościelnego na terenie Anglii.

SZKOŁY KATOLICKIE

Ze względu na długo trwające ataki na katolików oraz dominację wśród migrantów katolickich religijności ludowej Kościół rzymskokatolicki zdecydował się położyć znaczący nacisk na dobre wykształcenie, tworząc od połowy XIX wieku szkoły katolickie, zwłaszcza dla dzieci z ubogich rodzin²⁰. Podstawowym założeniem oddziaływań edukacyjnych i wychowawczych Kościoła rzymskokatolickiego było hasło: „Każde dziecko katolickie w katolickiej szkole”. Nakładano nawet ekskomunikę na katolików, którzy pozostając w małżeństwach mieszanych, nie zapisywali dzieci do szkół katolickich, gdyż posyłanie dzieci do tych szkół rozumiano jako potwierdzenia wychowania ich w wierze katolickiej²¹. Kiedy w 1870 roku wprowadzono państwowy system edukacji, a rząd brytyjski zaczął dofinansowywać szkoły wyznaniowe, ujawnił się szereg konfliktów między środowiskami katolickimi i anglikańskimi, chociaż jedne i drugie uznawały, że zarówno edukacja realizowana w szkołach państwowych, jak i w szkołach wyznaniowych nie mogła być uznana za pełną bez chrześcijańskiego nauczania religii. Problemem jednak pozostawała treść nauczania.

Kościół rzymskokatolicki opowiadał się za odrębnym systemem edukacji, ponieważ chciał zachować kontrolę nad edukacją religijną i wychowaniem moralnym, obawiając się, że w szkołach państwowych nie miałby takich możliwości.

¹⁷ High Church dążył ku zasadom podobnym do obowiązujących w katolicyzmie i stąd jego reprezentanci określani byli często z dozą ironii jako anglokatolicy.

¹⁸ Kardynał Henry Edward Manning, wyświęcony w 1833 roku pastor anglikański, był jednym z duchowych przywódców High Church, chociaż nie należał do Ruchu Oksfordzkiego. Przeszedł na katolicyzm w 1850 roku i mając już ponad 40 lat rozpoczął studia teologiczne w Rzymie. Po powrocie do Anglii przejął arcybiskupstwo Westminsteru w 1865 roku. H.E. Manning był zdolnym administratorem i uznanym autorytetem wśród księży katolickich, skutecznie budującym autorytet swego kościoła po wielu wiekach dyskryminacji. Miał również spory posłuch wśród robotników, których popierał w ich zabiegach o utworzenie związków zawodowych. Był autorem książki *Dignity and Rights of Labour* (Godność i prawa pracy) wydanej w 1874 roku.

¹⁹ Por. G. Grace, *Catholic Schools: mission, market and morality*, London 2002, s. 31; R. Aubert, P.E. Crunican, J. Tracy Ellis, F.B. Pike, J. Bruls, J. Hajjar, *Historia...*, s. 159–161.

²⁰ Por. G. Grace, *Catholic Schools...*, s. 55–79.

²¹ Por. T.H. McLaughlin, J. O’Keefe, B. O’Keefe, *Setting the Scene...*, s. 4.

Odwoływał się przede wszystkim do prawa naturalnego i obowiązku rodziców do wychowania swoich dzieci zgodnie z sumieniem i przekonaniem oraz cywilnego prawa sprawiedliwości finansowej, argumentując, iż edukacja dziecka nie może kosztować katolickich rodziców znacznie więcej niż innych rodziców, którzy wysyłają swoje dzieci do szkół państwowych²². Mocne stanowisko Kościoła rzymskokatolickiego spowodowało, iż nie współdziałał on z innymi Kościołami, które wyrażały zgodę na wprowadzenie zaakceptowanej przez nich edukacji religijnej do szkół państwowych. Relacja między Kościołem rzymskokatolickim a państwem została umocniona dzięki *The Act of 1902*, który stał się powszechnie znany jako wprowadzenie podwójnego systemu szkół: hrabstwa i wyznaniowych, stąd często był nazywany „the Dual System”. W ten sposób zarówno szkoły hrabstwa, jak i szkoły prowadzone przez różne organizacje stały się częścią jednego państwowego systemu szkół. W 1920 roku wspólnota katolicka Anglii i Walii liczyła już ponad milion wiernych, a szkoły katolickie obejmowały swoją działalnością czterysta tysięcy dzieci²³. Duże znaczenie w rozwoju szkolnictwa katolickiego miało w tym okresie dofinansowanie go ze środków państwowych.

W 1944 roku, zwłaszcza dzięki *The Education Act*²⁴, nastąpiło wzmocnienie relacji pomiędzy Kościołem rzymskokatolickim i państwem, czego wyrazem było między innymi przygotowanie finansowanego przez państwo jednego narodowego systemu edukacji, do którego włączono szkolnictwo katolickie. Zakończyło to okres otwartego przeciwstawiania się finansowaniu szkół katolickich ze środków publicznych. Edukacja religijna w szkołach katolickich pełniła funkcje nauczania, wychowania i eklezjalną, zachęcając uczniów do pełnego udziału w życiu Kościoła rzymskokatolickiego²⁵. *The Education Act* z 1944 roku, zdaniem specjalistów z zakresu edukacji, wzmocnił katolików edukacyjnie bez podporządkowywania ich w sensie religijnym. Umożliwił także stworzenie nowego systemu szkół nie tylko na poziomie szkół podstawowych, ale również ponadpodstawowych z zachowaniem autonomii Kościoła. Rozwój szkół katolickich wskazuje na duże zaangażowanie Kościoła rzymskokatolickiego i wysiłek finansowy ponoszony na rzecz tworzenia, utrzymania i rozwoju edukacji katolickiej²⁶. Zapewne z wyżej wymienionych powodów, związanych zwłaszcza z intensywnym rozwojem edukacji katolickiej i nowymi możliwościami w zakresie kariery zawodowej kolejnych pokoleń migrantów, zmienił się obraz katolika. Postrzegany wcześniej głównie jako reprezentant klasy robotniczej, po II wojnie światowej był widziany jako przedstawiciel klasy średniej. Stąd coraz większe zainteresowanie rodziców nie tylko katolickich umieszczaniem dzieci w szkołach katolickich ze względu na

²² Por. tamże, s. 5.

²³ Por. tamże.

²⁴ *The Education Act* – w polskich tłumaczeniach występuje kilka różnych nazw, np.: „Akt edukacyjny”, „Ustawa edukacyjna”, „Ustawa o systemie edukacji”, „Ustawa oświatowa”.

²⁵ Por. G. Grace, *Catholic Schools...*, s. 55–79.

²⁶ Por. T.H. McLaughlin, J. O’Keeffe, B. O’Keeffe, *Setting the Scene...*, s. 5, 6.

wysoki poziom nauczania i dyscyplinę z nadzieją na przyszłe osiągnięcie sukcesów zawodowych²⁷.

W społeczeństwie angielskim w kwestiach związanych ze statusem religii, mimo oficjalnego statusu Kościoła anglikańskiego jako Kościoła narodowego, nastąpiło przejście od jednolitości religijnej narzuconej wszystkim obywatelom do wolności religijnej i tolerowania różnorodności religijnej. Państwo nie zajmuje stanowiska, jeżeli chodzi o prawdę, na którą powołują się różne religie, uznaje i respektuje fakt pluralizmu religijnego, starając się raczej przyczynić do poczucia szacunku wobec wolności religijnej obywateli i do wolności praktyk religijnych.

Emancypacja szkoły przebiega w różnym tempie w zależności od kraju, regionu, kontekstu społecznego. Wiele zależy od wizji i kompetencji dyrektora szkoły, nauczycieli, a niejednokrotnie od ambicji rodziców. Jednak warto wskazać na kilka zaskakujących obserwacji. Po pierwsze, szkoła nie jest już dominującą instytucją wychowawczą i nie powoduje tak istotnych zmian społecznych jak pół wieku wcześniej. Po drugie, rodzice zauważają możliwości osiągnięcia przez ich dzieci wyższej pozycji społecznej i interesującej, dobrze płatnej pracy. Ich interesy i oczekiwania mają duży wpływ na priorytety edukacyjne ustalane przez szkoły. Po trzecie, rodzina, szkoła, społeczeństwo nie funkcjonują w oderwaniu od siebie, ale są wzajemnie zależne. Globalne przemiany społeczne wpływają nie tylko na zmiany polityki oświatowej danego państwa, ale na przemiany struktury i funkcji rodziny. Jeśli szkoła jest zobowiązana przez rząd do wprowadzania priorytetów polityki oświatowej, nowych podstaw programowych, programów nauczania i wychowania, zmiany systemu egzaminowania, to oddziałuje również na rodzinę jako wspólnotę wychowania młodego pokolenia²⁸. Dlatego w owym kontekście społecznym, kulturowym i religijnym ogromne znaczenie ma współpraca rodziny ze szkołą katolicką i innymi instytucjami opieki i wychowania.

Dane z września 2011 roku wskazują, iż na terenie Anglii i Walii jest 2289 szkół, co stanowi 10 proc. wszystkich placówek. 784 808 uczniów uczęszczało w 2010 roku do „maintained Catholic school” (szkoły katolickie finansowane ze środków publicznych), co stanowi wzrost o 3408 osób w porównaniu do 2009 roku. Przy czym 29,2 proc. uczniów w szkołach podstawowych i 25,2 proc. w szkołach ponadpodstawowych to przedstawiciele mniejszości etnicznych²⁹. Według danych zebranych w 2010 roku 1,5 proc. uczniów w szkołach katolickich stanowią dzieci i młodzież z Europy Środkowo-Wschodniej (głównie z Polski). Około 56 proc. nauczycieli w szkołach katolickich deklaruje się jako katolicy, co świadczy o stopniowym spadku liczby nauczycieli katolickich w stosunku do roku 2009 (57 proc.) i 2007 (58 proc.). Dodatkowo zmniejsza się grupa nauczycieli posiadających świadectwo ukończenia katolickiego przygotowania do realizacji

²⁷ Por. M.P. Hornsby-Smith, *Roman Catholics in England...*, s. 79.

²⁸ Por. G. Leslie, *The Family in Social Context*, New York 1976, s. 233.

²⁹ Por. *Catholic Education Service for England and Wales, Digest of 2010 Census Data for Schools and Colleges*, London 2011, s. 6–13.

nauczania religii w szkole (CCRS) – obecnie około 18 proc., podczas gdy w 2009 roku stanowili oni 20 proc. wszystkich nauczycieli szkół katolickich³⁰. Opisane zjawiska wskazują, iż współczesna szkoła katolicka w Anglii i Walii odzwierciedla aktualne przemiany społeczne, etniczne i kulturowe.

* * *

Przemiany cywilizacyjne, społeczne, kulturowe, polityczne, religijne formują nowy model życia we współczesnym społeczeństwie w Anglii i Walii. Intensywnie zmienia się zwłaszcza struktura wartości w życiu społecznym i indywidualnym, a w konsekwencji kultura chrześcijańska znajduje coraz mniejsze oparcie we współczesnym społeczeństwie ukierunkowanym przede wszystkim na rozwój wartości indywidualnych. Niesie to ze sobą szczególne wyzwania wobec Kościoła rzymskokatolickiego i edukacji katolickiej, aby towarzyszyć uczniowi w kształtowaniu jego dojrzałości osobowej i religijnej na miarę Ewangelii oraz zróżnicowanych, wielopłaszczyznowych wyzwań współczesności. Przyjęcie nowego modelu edukacji katolickiej wyznacza również nowe cele, założenia, treści i metody edukacji religijnej we współczesnej szkole katolickiej na terenie Anglii i Walii.

THE MEANING OF CATHOLIC SCHOOLS IN THE FORMATION OF CATHOLICS IN ENGLAND AND WALES

Summary

In order to present the meaning of Catholic schools in the formation of Catholics in England and Wales, the author explores the social, religious and educational context of the past decades in England and Wales. Due to a high level of migration to the UK, with many ethnic groups coming from Asia, Africa and Latin America, the British society has been affected and transformed profoundly by the variety of cultures, religions, traditions and habits, proper to the migrating communities. This historical migration started a complex process of a global transformation of the society, which made it impossible for institutional religions to maintain their position and role as in the past. The Catholic population in England and Wales nowadays is composed of people of ethnic English descent, people of Irish origins, converts or the descendants of converts from Anglicanism or other Protestant denominations, and lately, Catholics from Catholic countries – mainly Poland. The present composition of the Catholic Church is thus highly diversified, and culturally heterogeneous. Nevertheless, Catholic schools in England and Wales have played an important role in searching for an interpretation of the emerging authentic forms of Christian faith and forming Catholics who are ready to see God's presence within their experience and continually renew their daily lives in the light of the Gospel.

Słowa kluczowe: formacja chrześcijańska, pluralizm kulturowy i religijny, szkoła katolicka

Keywords: Catholic school, Christian formation, religious and cultural plurality

³⁰ Por. tamże, s. 20.